

„Cartea de aur”- act de identitate culturală a Bibliotecii Județene Mureș

Monica Avram
Biblioteca Județeană Mureș

Valoarea unei biblioteci nu poate fi apreciată doar după numărul cărților deținute și nici după sumele imense de bani investite de-a lungul timpului. Valoarea unei biblioteci constă în impactul pe care activitățile sale îl produc asupra populației, precum și în numărul mare al celor pe care îi implică în activitățile obișnuite. Nu în ultimul rând, valoarea este dată de personalitățile din diferite domenii ale vieții publice – culturale, științifice etc. – care îi pășesc pragul.

„Cartea de aur” a Bibliotecii Județene Mureș își îndeplinește rolul tradițional de păstrătoare a unor impresii și gânduri favorabile instituției noastre, exprimate de-a lungul acelor aproape nouă decenii de activitate. A însoțit toate acțiunile și manifestările desfășurate în Palatul Culturii din localitate, încă de la inaugurarea sa în anul 1913. Inițial, cartea de însemnări deservea întregul palat – biblioteca, pinacoteca, muzeul de istorie și arheologie, școala de muzică etc. – care reprezenta unul dintre principalele obiective culturale ale orașului nostru.

Deschisă în 1913, biblioteca s-a bucurat de-a lungul anilor de prezența a numeroase personalități ale vieții publice românești. Numele unora va fi doar amintit pe parcursul acestei comunicări, în condițiile în care nu avem, ca semn al trecerii lor prin Târgu Mureș, decât semnătura, iar presa vremii – dacă este accesibilă – nu ne oferă detalii legate de momentul vizitei.

De menționat faptul că, în primul deceniu de existență, în „Cartea de Aur” nu se înregistrează decât semnături; primul text propriu – zis datează din 28 iunie 1922 și aparține reprezentanților „Societății institutorilor și institutoarelor din România”; un text simplu, clar și sugestiv: „*am vizitat palatul cultural din Târgu Mureș și am rămas încântați!*”

Nu putem trece însă cu vederea vizitele onorante desfășurate de-a lungul acestui deceniu – să-i spunem – de tăcere, deceniu în care biblioteca s-a bucurat de prezența unor personalități de prim rang: Emil Hațieganu (1921), Emanoil Bucuța (16 mai 1921).

Anul 1922 marchează prezența la Târgu Mureș a reginei Maria și a principesei Ileana, atunci în vârstă de numai 14 ani. Pagina rezervată familiei regale a fost ulterior completată cu o frumoasă coroană legată într-o fundă tricoloră. De altfel, membrii familiei regale vor reveni la Târgu Mureș destul de des, Palatul Culturii nefiind omis la nici o vizită. Astfel, o nouă semnătură a celor două altețe regale apare la 11 august 1924. Principesa Ileana se întoarce și în 1926, în timp ce viitorul rege Mihai – un copil de numai 10 ani – semnează la 26 septembrie 1931. Ziarele vremii menționează trecerea familiei regale prin județul nostru cu regularitate în lunile august-septembrie; regele și aproapiții săi erau fie în drum spre munții Gurghiului sau spre pădurile Lăpușnei la vânătoare, fie în drum spre stațiunea de la Sovata, pregătită an de an pentru a-și primi oaspeții¹.

Palatul Culturii este vizitat în 1922 și de către „primatul României” Miron Cristea; Iorga semnează la rândul său la 22 iulie 1922, lăsând în urmă un text deja celebru: *„Am vizitat frumosul interior al clădirii și doresc ca în noul stat cultura maghiară să-și păstreze toate drepturile în marginile elementului maghiar.”* Nu putem trece cu vederea nici prezența unor oameni de cultură precum: Al. Tzigara-Samurcaș, a cărui vizită poate fi pusă în legătură cu activitatea de bibliotecar a lui Aurel Filimon, fost secretar al Muzeului de Artă Națională (1914, 1922), Emil Racoviță (2 septembrie 1922), Emil Isac (toamna 1922).

În scurt timp, organizarea seriei de șezători a „**Tinerimei Române**” îl aduce la Târgu Mureș pe Sextil Pușcariu. Presa vremii vorbește despre cea de a șasea conferință susținută în fața publicului târgumureșean în legătură cu Liga Națiunilor.² Deceniul al treilea este marcat însă și de prezența la Palat a istoricului Vasile Pârvan (1925), a publicistului Onisifor Ghibu (1925), a ideologilor Vasile Goldiș și Pan Halippa (1925), precum și a poetului Ion Minulescu (1926). În 1926 semnează și Moricz Zsigmond, iar un an mai târziu va susține un mare concert la Târgu Mureș George Enescu.

¹ *Viața la Sovata*, în *Mureșul*, an III/29 din 22 iulie 1923.

² *Culturale din Târgu Mureș* în *Mureșul*, an III / 24 din 3 decembrie 1924.

De altfel, între 1923-1938, el va susține nu mai puțin de 7 concerte în localitate.³ Nu în ultimul rând trebuie menționată prezența lui Octavian Goga la 13 iulie 1932. El revine doi ani mai târziu, cu prilejul unui congres al Aстреi – 8/9 septembrie 1934 – într-o companie de invidiat: Iuliu Hațieganu, Sextil Pușcariu, Ion Agârbiceanu, Emanoil Bucuța.

Izbucnirea conflagrației mondiale, acutizarea crizei interne după 30 august 1940, se reflectă și în plan cultural. La prima vedere, instituția pare să-și continue activitățile obișnuite: sunt organizate expoziții de cărți cu prilejul zilelor orașului în 1935, 1936, au loc diferite manifestări: se dezvelesc monumente, sunt sărbătorite unele personalități de talie națională etc. Cu toate acestea, se observă foarte clar o scădere a prezențelor „oficiale” în oraș. Astfel, până la sfârșitul anilor 60 nu vom întâlni în „Cartea de Aur” decât semnături, uneori și texte, aparținând fie unor grupuri de elevi/studenti excursioniști, fie unor grupuri de școlari localnici, în numele cărora semnează profesorul însoțitor. Există însă și unele însemnări lăsate de persoane particulare sau grupuri de muncitori de la diferite întreprinderi locale. De remarcat faptul că, există cazuri în care o persoană – profesor, inginer etc – revine periodic cu noi grupe de vizitatori, ceea ce subliniază faptul că biblioteca, aflată în centrul atenției după 1935, reprezintă o sursă permanentă de interes. Putem aminti în acest sens vizitele efectuate de Ion Lupașcu, responsabil cu instructajul bibliotecarilor. El conduce două grupe de cursanți, alături de care vizitează biblioteca în decurs de numai două zile, în octombrie 1951.

Un moment particular este reprezentat de vizita unei delegații engleze, conduse de profesorul Apostu de la Iași, delegație din care făceau parte și scriitorul Jack Lindsay și soția sa, Ann, la 26 august 1952. În mesajul adresat prietenilor români se subliniază necesitatea coordonării eforturilor pentru răspândirea culturii și civilizației în lume.

Ultima parte a însemnărilor, care acoperă în timp decenile 7 – 10, este probabil cea mai consistentă, nu doar prin numărul mare al vizitatorilor – ceea ce dovedește o activitate foarte bogată a bibliotecii – ci și prin caracterul și întinderea mesajelor adresate bibliotecarilor. „*Cu admirație pentru magnifica bibliotecă și pentru cei care știu să o întrețină atât de luminoasă și primitoare*”, scria Eugen Jebeleanu la 8 decembrie 1969, în timp ce, câțiva ani mai târziu, Irene Mazukievicz, reprezentantă a

³ Hossu, Onisie, *Mic îndreptar turistic: Târgu Mureș*, ed. II. Editura Sport-Turism, Tg. Mureș, 1981.

Ministerului Culturii și Științei din Polonia, promitea la 20 septembrie 1980 că: „*plecând din Târgu Mureș, îi asigur pe toți târgumureșenii că-i voi informa pe concetățenii mei cu privire la tot ce am văzut frumos în țara dvs. Nu voi uita niciodată aceste zile!*”

La 22 martie 1985 va semna în Cartea de Aur și căpitan inginer cosmonaut Dumitru Prunariu; el răspunde astfel invitației Consiliului Județean Mureș și UTC de a susține o conferință în sala de lectură a Bibliotecii Județene Mureș și de a se întâlni cu cititorii Secției Tehnice.⁴ Un mesaj de suflet este transmis oamenilor de cultură mureșeni și de către prof. Ioan Buzăși de la Blaj, prezent în orașul nostru la 29 septembrie 1987 cu prilejul simpozionului „**Omagiu lui Timotei Cipariu. 100 de ani de la moarte.**”⁵ Manifestarea, organizată de Biblioteca Județeană Mureș și de Comitetul de Cultură Mureș, prevedea și o expoziție la Biblioteca Teleki-Bolyai. Cu același prilej ne vizitează și scriitoarea Grete Tartler. Emoția trăită este relevată de mesajul transmis: „*Mulțumim pentru cinstea de a face parte dintr-un philobiblon mureșean alături de înaintașul Cipariu!*”

Tot în septembrie 1987 semnează și „poetul moșilor” Vasile Copiluchiatră: „*Iată de ce, când scriu aceste rânduri în Cartea de Aur a unei biblioteci care rivalizează cu cele mai mari, îmi vine să semnez în genunchi, sărutând, în acest fel, pământul acestei vatre sacre românești!*” Este, de altfel, unul dintre vizitatorii obișnuiți ai orașului; presa vremii amintește prestația sa de excepție cu prilejul unui simpozion dedicat vieții și activității lui Emil Dandea, pe care l-a cunoscut personal.⁶

Invitat de onoare este și Eugen Evu, cel care va susține comunicarea „**Sub semnul celor două Sarmisegetuse**” și un recital de versuri din creația proprie la 21 noiembrie 1987, cu prilejul așa-numitului simpozion „**Eroul strămoșilor, strămoșul eroilor.**”⁷ Atmosfera creată la Sala Palatului l-a determinat să afirme: „*am fost bucuros a simți, prin lucrătorii Bibliotecii Județene, o comuniune de simțire desăvârșită.*” La atmosfera de perfectă înțelegere, organizare și culturalizare se referă și Lucian Valea care, la 29 martie 1988, este invitat la Biblioteca Județeană Mureș pentru o întâlnire cu admiratorii săi: „*cărturarilor mureșeni din această*

⁴ *Steaua roșie*, an XXXVII / 67 (8377) din 21 martie 1985.

⁵ *Idem*, an XXXVIII / 228 (9157) din 26 septembrie 1987.

⁶ *Cuvântul liber*, an VIII / 136 (1776) din 20 august 1996.

⁷ *Steaua roșie*, an XXXVIII / 276 (9205) din 21 noiembrie 1987.

extraordinară bibliotecă, cultivatori și apărători ai limbii române, omagiul meu sincer și entuziast!”⁸

Un moment de excepție îl reprezintă vizita a doi bibliotecari clujeni la 21 aprilie 1989 – Irina Petraș și Traian Brad. Domniile lor – oameni care și-au dedicat viața cărților – ne oferă definiții de suflet ale bibliotecii, ceea ce dovedește o profundă cunoaștere a rolului pe care cartea îl are în societate: „biblioteca este un paradis, un labirint benefic, în care omul nu se pierde, ci se câștigă.” Traian Brad continuă pe același ton: „pentru oamenii acestor locuri, Biblioteca Județeană este o oază de lumină, de știință și cunoaștere prin intermediul cărții!”

Despre vizita efectuată la Târgu Mureș de către Emilian, episcop de Alba-Iulia, în iulie 1989, ziarele evită să pomenească. Cu toate acestea, ierarhul a trecut prin orașul nostru, a poposit la Biblioteca Județeană și la cea Telekiană și, mai mult, a oferit instituției noastre trei cărți de o neprețuită valoare: *Biblia lui Șerban Cantacuzino* (1688), reeditată sub egida Patriarhiei Române în 1988; „*Biserici de lemn în episcopatul Alba-Iulia, mărturie de creație și continuitate românească*, precum și o ediție critică a *Bucoavnei de la Bălgrad* (1699), apărută în Editura Centrului Patriarhal Alba Iulia. De asemenea, în mesajul său scris, apreciază bogăția documentelor găsite aici, bine păstrate, organizate și valorificate de personalul instruit.

O altă față bisericească, ÎPS Antonie Plămădeală, mitropolitul Ardealului, și-a înscris la rândul său numele în Cartea de Aur. Domnia sa a participat, în calitate de oaspete de onoare, la simpozionul dedicat împlinirii a 200 de ani de la redactarea celui mai important act politic al românilor transilvăneni din secolul al XVIII-lea, *Supplex Libellus Vallachorum*. Manifestarea s-a desfășurat în perioada 17 – 18 mai 1991, fiind doar un moment al programului mult mai amplu, intitulat „Zilele Școlii Ardelene”, aflat la ediția a doua.⁹ Mitropolitul vizitează și expoziția de carte veche „Cultura și civilizația transilvăneană în secolul al XVII-lea” și consideră că întregul program la care a luat parte este o realizare de mare valoare; mai mult, exponelele văzute „*fac dovada unor prezențe culturale*,

⁸ *Idem*, an XXXIX / 74 (9311) din 29 martie 1988.

⁹ *Manifestări de spiritualitate și trăire românească*, în *Cuvântul liber*, an III / 91 (364) din 21 mai 1991.

artistice și spirituale într-o zonă dintre cele mai importante. Totul se înscrie ca un act de mare cultură în viața Târgu-Mureșului!”

Cu același prilej ne vizitează și dr. Ioan Lungu. Atmosfera creată la Palat pare atât de veridică, încât exclamă: *”Îl simt pe Iancu undeva lângă mine, mi-e foarte dor de el...Îl aștept pretutindeni în țara asta!”*

O prezență care nu poate fi trecută cu vederea este cea a lui Marin Sorescu, cel care a vizitat biblioteca și a semnat în Cartea de Aur de două ori. Prima vizită – 16 aprilie 1976 – este, după cum reiese din mesajul înscris, *„o minunată întâlnire cu iubitorii de poezie din Târgu Mureș.”* Despre cea de a doua, amintește și presa vremii;¹⁰ vizita începe la Biblioteca „Petru Maior” din Reghin, pentru a continua apoi la Biblioteca Județeană Mureș, unde vor fi lansate mai multe cărți: *Traversarea, La liliaci* (cartea V), *Iona, Lulu și Gulu-Gulu*. După 20 de ani, domnia sa constată că: *„s-a păstrat atmosfera culturală și biblioteca rămâne la același înalt nivel cultural. Entuziasmul meu pentru acest spațiu de suflet rămâne, de asemenea, neschimbat!”*

Am amintit în aceste rânduri doar o mică parte a celor care, de-a lungul anilor, au vizitat Biblioteca Județeană Mureș. O trecere mai amplă în revistă i-ar include și pe : Simion Mândrescu (1924), Ion Bocioagă (1935), Dan Simonescu (1956), Vasile Netea (1967), Mircea Dinescu, Viriciu Gafița (1984), Silvestru Patița (1989), George Anca (1991, 1992), Nicolae Tanco (1991), Ștefan Pascu (1993), Dumitru Irimia (1994) și mulți alții. Prezența unor astfel de oameni dă valoare Bibliotecii Județene Mureș, dovedește faptul că instituția se achită de responsabilitățile care îi revin. Și pentru ca lucrurile să rămână neschimbate, nu trebuie decât să urmăm îndemnul oferit de un oarecare colonel Berindei în 1927: *„Dați celor ce vă cer hrană intelectuală!”*

¹⁰ *Marin Sorescu la Târgu Mureș*” în *Cuvântul liber* an XII / 227 (1585) din 18 noiembrie 1995.

„The Golden Book” – Document of Cultural Identity of Mureș County Library

Abstract

The Golden Book is one of the most important documents that confirms the well-done activity in a cultural institution, such as a library.

The Golden Book of Mureș County Library collected, during almost nine decades of existence, the signatures of famous personalities from different branches of culture, science, politics, music etc. At the beginning, The Golden Book served the entire Cultural Palace at the town, which was built in 1913, and that contained: a library, a historical and archaeological museum, a music school etc.

During decades, the messages became more and more consistent and referred to the cultural activities that took place in the library, to the various types of books that could be find there, to the devotedness of all the librarians concerning their work. The testimonies ofered by The Golden Book are completed by ancient newspapers, which give us information about the presence in our town of some very important persons, such as: the royal family (1922, 1924, 1926, 1931), Nicolae Iorga (1922), Vasile Pârvan (1925), George Enescu (seven concerts between 1923-1938), Octavian Goga (1932), Dan Simionescu (1956), Mircea Dinescu, Antonie Plămădeală, the metropolitan bishop of Transylvania (1991), Ștefan Pascu (1993) etc.